

європейського зразка протягом останніх трьох років тривав ретельний аналіз діяльності ДПС України відповідно до Проекту „Програма модернізації державної податкової служби України”, який визначив найважливіші напрями модернізації: впровадження нової організаційної структури; вдосконалення основної операційної діяльності, виконавчого управління, управління трудовими ресурсами; налагодження взаємодії з іншими державними установами; створення принципово нової системи інформаційно-аналітичного забезпечення органів ДПС України. Зазначені напрями модернізації вітчизняної податкової служби затверджені Стратегічним планом розвитку ДПС України на період до 2013 року.

Проект „Програма модернізації державної податкової служби України” входить до портфеля проектів України у Світовому банку в частині програм реформи державного, фінансового та приватного секторів і є складовою системи податкової реформи, що здійснюється в межах реалізації пріоритетних завдань концепції послідовного розвитку економіки України на шляху до євроінтеграції. З метою координації процесу реалізації зазначеного Проекту, застосовується моніторинг прозорості, який здійснюється Міжвідомчою робочою групою з питань координації та контролю за реалізацією проекту, Наглядовою радою з питань реалізації проекту та Громадською колегією ДПА України.

Процес модернізації Державної податкової служби України, охоплюючи комплекс операційних та реорганізаційних заходів, які передбачають реальне підвищення інституційного потенціалу вітчизняної податкової служби, в результаті значно поживають економічне зростання національної економіки. Трансформація Державної податкової служби України у систему європейського типу, безперечно, сприятиме процесу інтеграції української економіки у Європейський союз.

Рожелюк В.М.

кандидат економічних наук, доцент

Тернопільський державний економічний університет

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПРИНЦИПИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

“Згідно із Законом України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” кожне підприємство, незалежно від організаційно-правової форми і видів діяльності, повинно вести безперервний бухгалтерський облік з дня його реєстрації до ліквідації, а відповідальність за організацію і ведення обліку несе власник або уповноважений ним орган (посадова особа), що здійснює керівництво підприємством. Законом передбачено чотири організаційні форми забезпечення ведення бухгалтерського обліку, з яких найбільш поширеною є створення бухгалтерської служби на чолі з головним бухгалтером.

Як свідчить практика, через низку об’єктивних і суб’єктивних обставин кількість штатних бухгалтерів дедалі обмежується, іноді до однієї посади головного бухгалтера, а коло функціональних обов’язків невпинно розширюється. Сучасний головний бухгалтер, крім виконання безпосередніх облікових функцій, повинен відстежувати і дотримуватись норм податкового законодавства, складати статистичну та іншу звітність, орієнтуватись у сучасних технологіях обробки інформації, бути контролером і аналітиком, готувати проекти відповідних управлінських рішень тощо. Все це потребує передусім неабияких організаторських здібностей і практичних навичок.

Зазвичай, організація бухгалтерського обліку зводиться до обмеженого переліку первинних документів, рідше - реєстрів, іноді згадуються наказ про облікову політику, посадові інструкції тощо.

Однією із причин неадекватного, поверхового ставлення до організації обліку є те, що в законодавчо-нормативних актах і в більшості фахових видань поняття "методика ведення обліку" і "організація обліку" недостатньо розмежовані, а на практиці вони, зазвичай, взагалі ототожнюються. Вважаємо, що зміст і співвідношення цих понять потребують уточнення. При цьому доречно згадати, що на відміну від минулих років, коли цю тематику досліджувала велика група вчених (О.Шмігель, А.Кузьмінський, В.Сопко, В.Завгородній, М.Білуха, Ю.Литвин та ін.), останнім часом фундаментальних вітчизняних розробок з питань організації бухгалтерського обліку практично немає. Виняток становлять праці В.Пархоменка, В.Сопка, Ф.Бутинця.

Бухгалтерський облік як систему наукових знань і одночасно як чітко окреслену практичну діяльність можна розглядати в різних аспектах: економічному, методологічному, технологічному, організаційному, кібернетичному тощо. Стаття 1 Закону "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" визначає бухгалтерський облік як процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень, що, на нашу думку, характеризує передусім технологічний аспект бухгалтерського обліку. Законодавчого визначення терміна "організація обліку" немає, але у фахових виданнях під ним, зазвичай, розуміють цілеспрямовану діяльність з упорядкування і вдосконалення бухгалтерського обліку (його механізмів, структури, процесів тощо).

Виробництво будь-якої продукції потребує відповідного забезпечення, тобто створення певної інфраструктури (комплексу допоміжних і обслуговуючих служб), а тому, якщо розглядати бухгалтерський облік як технологічний процес, то змістом "організації обліку" є інформаційне, матеріально-технічне, кадрове та інше забезпечення здійснення цього процесу, а також управління ним. Організація обліку - це, так би мовити, менеджмент і маркетинг бухгалтерського виробництва.

Отже, методика ведення бухгалтерського обліку і його організація - це різні види робіт, які мають різні складові (об'єкти) і виконуються різними методами.

Подібний підхід правомірно застосовувати і щодо організації таких підсистем управління, як контроль та економічний аналіз.

У фахових виданнях зміст терміна "предмет бухгалтерського обліку" прийнято конкретизувати через окремі складові частини - об'єкти. Типовий перелік об'єктів бухгалтерського обліку визначено Мінфіном України у Плані рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. Конкретний перелік об'єктів бухгалтерського обліку визначає кожне підприємство, розробляючи так званий робочий план рахунків, ступінь аналітичності якого залежить від специфіки підприємства. Кожен із об'єктів бухгалтерського обліку потребує відповідної організації.

Безперервний процес реформування і вдосконалення бухгалтерського обліку, зокрема законодавчо закріплений поділ його на фінансовий і внутрішньогосподарський (управлінський), впровадження П(С)БО, а також відносно виокремлення податкового обліку потребують постійних відповідних коректив щодо об'єктів організації. При цьому слід мати на увазі, що, по-перше, зважаючи на вимоги і рекомендації загальнодержавних, міжвідомчих, галузевих та інших нормативно-правових актів, перелік і зміст об'єктів організації є типовими для всіх підприємств. Однак, по-друге, діючі підприємства відрізняються між собою низкою ознак (організаційно-правова форма, галузь, кількість працюючих, обсяги виробництва тощо), а тому зміст об'єктів

організації на кожному конкретному підприємстві повинен відображувати специфіку саме цього підприємства.

Поєднання загальних та специфічних принципів та методів організації обліку реалізується на практиці у формі наказу про облікову політику, який є основним внутрішньогосподарським нормативно-правовим актом підприємства у сфері методики та організації бухгалтерського обліку, так би мовити "обліковою конституцією". Визначення та формування облікової політики досить трудомістка і відповідальна робота, яка потребує від виконавця, зазвичай, головного бухгалтера, не тільки фундаментальних теоретичних знань, а й системного розуміння причинно-наслідкових зв'язків реального, динамічного бізнес-середовища.

На наш погляд, у наказі про облікову політику насамперед окремим розділом повинні бути визначені:

- 1) форма організації бухгалтерського обліку (відповідно до п. 4 ст. 8 Закону "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні");
- 2) організаційна побудова бухгалтерії (централізована або децентралізована);
- 3) тип організаційної структури апарату бухгалтерії (простий, лінійно-штабний, комбінований);
- 4) форма ведення фінансового обліку (журнально-ордерна, комп'ютеризовані варіанти тощо);
- 5) організація та ступінь деталізації внутрішньогосподарського (управлінського) обліку.

Від обраного варіанта вирішення цих питань залежить побудова всієї системи бухгалтерського обліку і значною мірою контролю і економічного аналізу. Проте наведений перелік не охоплює всіх питань, що стосуються організації бухгалтерського обліку.

До важливих складових організаційної бухгалтерської роботи на підприємстві слід також віднести:

- 1) відбір облікових номенклатур -- оптимального переліку саме тієї інформації, яка потрібна бухгалтерському і особливо управлінському обліку для відображення своїх об'єктів;
- 1) визначення форм та складання альбомів первинних документів, облікових реєстрів, звітності, в тому числі і щодо внутрішньогосподарського обліку, а також розробку графіків документообігу і в цілому -- створення бухгалтерського діловодства;
- 1) визначення оптимального варіанта комплексу взаємопов'язаних сумісних засобів обчислювальної і оргтехніки, програмного забезпечення та вирішення інших важливих питань, пов'язаних із впровадженням системи «людина – машина – середовище»;
- 1) розробку організаційних регламентів, а саме положень про бухгалтерію підприємства, про кожний топологічний підрозділ бухгалтерії, посадових інструкцій для кожного виконавця, а також відповідних зведених, структурних та індивідуальних графіків виконання облікових робіт. Подібної регламентації потребують і окремі облікові операції, які виконують працівники інших структурних підрозділів підприємства (начальники цехів, завідуючі складами та ін.);
- 1) створення системи матеріальної відповідальності, яка б поєднувала вимоги загальнодержавних та внутрішньогосподарських нормативно – правових актів щодо переліку матеріально – відповідальних осіб, укладання договорів, що передбачають індивідуальну чи колективну (бригадну), повну чи обмежену відповідальність, умови її настання, порядок визначення тощо. Окремої уваги потребують питання регламентації процесу тимчасової заміни чи звільнення

матеріально – відповідальних осіб. Останнє стосується і працівників облікового апарату;

- розробку обґрунтованих разових та постійних графіків проведення внутрішньогосподарських ревізій, інвентаризацій, інших форм і методів контролю, а також комплексу аналітичних робіт.

Звичайно, перелічені складові організаційної роботи не можуть бути відображені в одному наказі про облікову політику, а тому потребують розробки системного пакету внутрішньогосподарських бухгалтерських стандартів, регламентів, інструкцій тощо. Причому це не разова, одномоментна "акція", а постійна копінка робота. Слід також підкреслити, що організація обліку це не тільки поточне управління обліком, а й планування його вдосконалення та розвитку, тобто не тільки тактичне, а й стратегічне керівництво ним.

Таким чином, обсяги цієї статті не дали нам змоги докладно розглянути всі складові організації бухгалтерського обліку, контролю та економічного аналізу на підприємствах та, оскільки це неможливо, зважаючи на специфіку кожного підприємства. Головне - ще раз привернути увагу науковців і практиків до "болючих" питань, тим більше, що у зв'язку з процесом реформування бухгалтерського обліку і широким впровадженням сучасної обчислювальної техніки, перелік проблемних питань організації бухгалтерського обліку весь час збільшується. Зокрема, потребують уточнення порядок нормування праці бухгалтерів і методика визначення нормативної чисельності облікового апарату, планування розвитку бухгалтерського обліку, контролю та економічного аналізу і розрахунок економічної ефективності від впровадження відповідних заходів.

Список літератури

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996 – XIV // Бухгалтерський облік і аудит. – 1999. - № 9.
2. Бутинець Ф.Ф. Організація обліку // Житомир видавництво «Рута» 2002 р. 656 ст.
3. П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31.03.1999 р № 87 // . Бухгалтерський облік і аудит. – 1999. - № 6.
4. Хоптинський Ю. Організаційні аспекти бухгалтерського обліку // Бухгалтерський облік і аудит. - 2003. - № 4. - с. 36 – 39.
5. Житній П. Принципи формування облікової політики // Бухгалтерський облік і аудит. - 2005. - № 4. с. 25 – 27.

Рудик Н. І

Волинський державний економічний університет

ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ РИНКУ КАРТОПЛІ

Становлення ринкової економіки в сільському господарстві України потребує глибокого вивчення ролі економічних механізмів і зв'язків у формуванні ринкового середовища. Ринок стає головним чинником регулювання взаємовідносин між виробником та споживачем. Удосконалення існуючих і розроблення нових механізмів функціонування ринку сільськогосподарської продукції сприятиме збільшенню виробництва конкурентоспроможної продукції, підвищенню ефективності роботи товаровиробників різних форм власності та господарювання.

Серед сільськогосподарських культур важко знайти таку, яка б за обсягами